

Terminoloxía marinera de Cimavilla (Xixón)

MONTSERRAT MACHICADO COMPAÑY

PESCA BAXURA ¹

Ye la más sufrida y cenciella, pero la de más raigón y la que más sabor da a Cimavilla y al muelle Xixón. Pa esta xera empléguese embarcaciones ensin ñevera y ensin máquina. Son *botes*, *lanches*, *chalanés*, a remu, motor y munches vegaes a vela, con redes o *paños* llixeros.

Nos *botes* y *lanches* podemos facer distingos nes sos partes: *cuadernes*, *castillu proa*, *carel*, *tapa regala* o *mura*,

¹ Enantes d'averame nel tema vaya'l mio agradecimientu a les presones que ficieron posible esti trabayu. Asina doi les gracias al mio güelu Antonio, a Loya redera Cimavilla, Marina, tamién redera, a los marineros Fernán González, Manuel Compañy y Nacho.

Nesta retafila xente podemos, de xuro, amestar munchos más homes y muyeres, pero d'ellos enxamás supe'l ñome; xente marinero qu'andiaben pel Pósito de Xixón y parábense pa charrar con Loya y Marina, naquellos prestosos díes de faladeres ente Loya, Marina y yo mesma.

Per otru llau, dicir que la xera d'arrecoyer esti vocabulariu marineru Cimavilla, foi revesosa y frayadera. La non existencia de cartafueyos respetu al tema, la falta conocencia de mio y que los preseos de pesca seyan perabegosos, fueren torgues valoratibles nel trabayu, torgues qu'amenorgaron gracias a esta xente maravilloso que m'avezó a esi mundu arrexexáu, estrañu, pero al mesmu tiempu abruicante. Ye fácil atalantar y pescanciar, que nel trabayu nun tarán arrecoyies toles pallabres emplegaes nesi raigón perimportante de Xixón que ye Cimavilla, pero sí tán les que más s'empleguen nesta fastera, pallabreru entá vivu y que ye necesario escribilu.

Pa finar, dicir que me prestó facer el trabayu y coñocer un poquiñín meyor esti mundu de la mar y la so xente.

Esti llabor nun finará enxamás, porque tamos falando daqué vivo que torna, comu ye la pallabra, mou d'espresión d'un pueblu de raigón y vezos que finquen fasta güei.

guarda calor, *branque*, *forcáu*, *tolete*, *toleterera*, *estrobu*, *mesana*, *tablao*, *bomba d'achicar*, *cabos* y *defenses*.

La *chalana* ye otra de les embarcaciones emplegaes nesi llabor de *baxura*. Puen llevar dellos remos o nengún. La diferencia ente *chalana*, *bote* y *lancha* ta'n que la *chalana* tien la popa cuadrada, coñecía pol ñome de *popa estampa*.

Esta *pescá de baxura* entiarra na *basa*, los *muertos* que xuncen con calamiyeres o cables. Con esto, faise'l *fondia-deru* a *traineres* y *botes*. Cuandu la *punta regazada* s'avera ye necesario que nun s'escosen *los cabos*, porque'l barcu diría *al debalu* o *al garete*. Les embarcaciones d'esti tipu pesca, tienen un *chicote* xuníu a l'argolla'l *branque*; per ca una d'estes argolles, abásase'l barcu, pa baxalu pela *rampa* fasta la mar.

El *bote* tien tres *bancaes* y 17 pies d'eslora. Faise de madera llixero que nun *cale*. Né'l, va un home y delles vegaes dos. Al tornar a tierra, *mareaxen*, según lo pescao por ca marineru.

Si falamos d'esta pesca *baxura* y les sos embarcaciones, faise necesario tamién, falar de les artes de pesca, *redes* o *paños*: asina atopámosnos cola *tarrafa* o *tarrafina*. Tien un *cercu* de más de dos *braces* y una bolsa de *rede* xuncia a él. La *rede* que va xunto al *corchu*, ñómase *calcáu*; tamién la que va pola parte'l *chombu* tien el ñome especial de *mallón*. Nesti arte pesca tamién ta la *xareta*. Esta pieslla la *rede'n* forma embudu. El pexe queda banzáu nel *corral*, atrayíu pola *borra*. Cuandu se güeya la *górgola* de los pexes, *álase* la *tarrafa*.

Pa la pescá'l calamar empleguen la *potera* o *xibionera*. Nel momentu nel que'l calamar cueyi la *potera*, ún de los dedales de la mesma, pásenlu al *tolete* con cuidáu al *alala* y *safándose* de la tinta la xibia. Munches vegaes, el calamar asoláyase'n *troyes* perardiciaes polos marineros.

Pa pescar mariscu empléguese *ñases*. Éstes puen ser cuadraes, nun son grandes y tienen un calderu nel mediu la *rede*; ñómense *dormilones*, porque tán dellos díes na

mar. La rede ye fina. Les mayores tienen forma redondel, con dos abertures a los llaos que van fasta'l mediu la ñasa. Per estos furacos pasa'l mariscu: llocántaros, andariques, ñocles, atrayíos pola *carnada* que ta nel mediu'l preséu.

Per otru llau, ta'l *galdeo*. Los marineros empobínense a llugares onde hai pexes abondo, polo xeneral, rumbu Este. Si la *górgola* de los pexes da entamu d'una *zolanada* ponse'l *branque* a favor del aire y colos remos *gobiérnase* la embarcación. El patrón col *tangarte* na mano, *maciza* la *calá* y tira la boya a la mar. Asina ta too iguao pa *llargar l'apareyu*.

Unos van pesllando'l *boliche*, al mesmu tiempu qu'otros agarcien el *remu*. Dexen de remar, cuando tienen allugada la *xareta*. Les *amilles* métense delicadamente na *lancha*. Tiren de la *bolichá* y métenla nel barcu pela popa. Xunten el *pañu*, meten les *xaretas* pel *branque*, recuényenles con munchu ciudáu, por si fora menester *llargar* otra vegada *l'apareyu*.

Col *charangu* meten el *corchu* y un *cataldu*, según la *cimblotada* pexes. Cuéyense col *truel* los pexes fresquinos qu'entá tán nel *corral*. Échense'n caxes y tápense pa *safalos* del sol.

Delles vegaes, llarguen na mesma *calá*, haciendo de nueu tol llabor.

L'abareque ye la pesca sardines pela nuechi con *mall* de *rede* fino. El barcu cola al *aseo*. Nun ye necesaria la *borra*. Si los marineros nun se safen de los emburriazos de los pexes, faise un gurullu nes redes, enguedéyense y nun se pue, entós, mallar sardines. Ca barcu tien tres homes y cuatro pieces de *rede* d'unos 100 metros o más pequeños.

Los marineros güeyen pela *cardina* l'entamu y lo cabero'l *pañu*. La *cardina* tien otra color.

Los *chombos* van no más fondero de la mar; los *corchos* floten. La *rede* queda echada; la sardina *mállase* nella pels *agalles*. Cuando la boya entama a ximiélgase *alen* el *pañu* pela *bragada* y toos al tiempu tienen que *despescala*.

Esti llabor nun ye cenciellu, pos d'él dependerá l'aspeutu'l peixe y que seya valoratible o non, asina tien que facese con munchu acoldu.

Na lancha, asoleyamos la presona del *rapaz de lancha*, mitu'n Cimavilla y de munchu raigón. Vien a ser lo mesmo que'l guañe na mina. Espierta a los marineros, llimpia'l barcu, desxunce les cuerdes del fondiaderu, etcétera. Estes xeres faínse ente dos y tamién separtien el *quiñón* pa los dos.

Dientru'l barcu, tamién ta'l *patrón de costa* y el *patrón de pesca*. El de *costa* empobina'l barcu pa un llau y pal otu; el de *pesca* ye cabezaleru nes xeres de pesca.

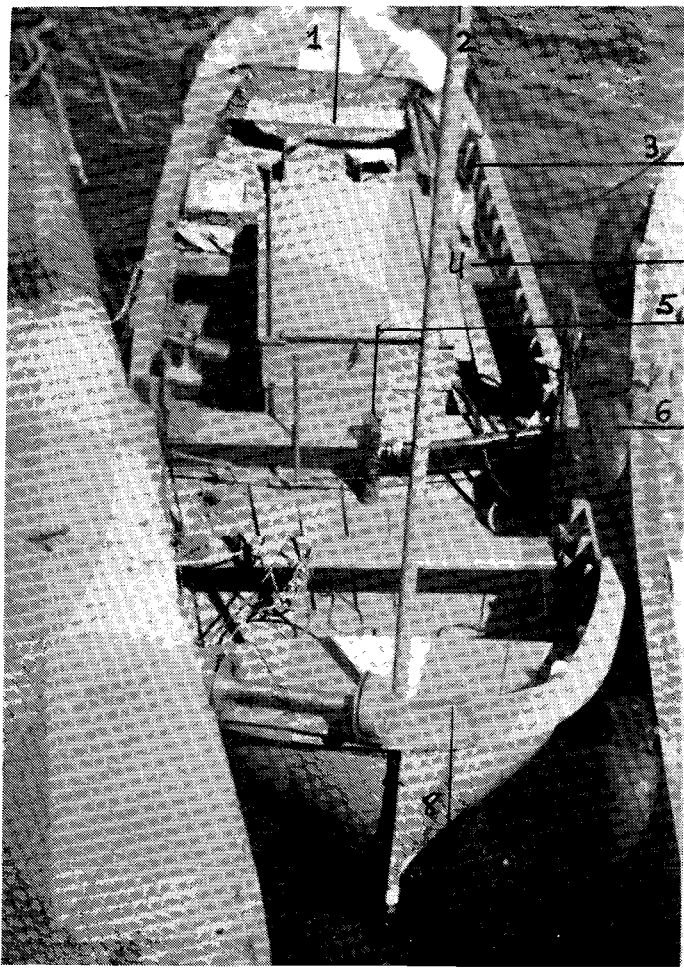
Otres figures poles que Cimavilla y yo mesma sentimos gran apegu son les *rederes* o *adobadores*, muyeres que ficieron posible'l mio trabayu y faciliten el llabor tolos díes a los marineros.

Cosen redes o *aliñonen* los rotos, los *buracos* d'elles. Nun tienen horariu pa facer el so llabor, tán siempre que les necesiten. Cosen cola *lanzadera* o *aguya d'adobar*. Anguañu, taba fecha con asta de toru o de madera fino. El *torzal* ye'l filu emplegáu pa coser y depende del grosor de la rede o *pañu*.

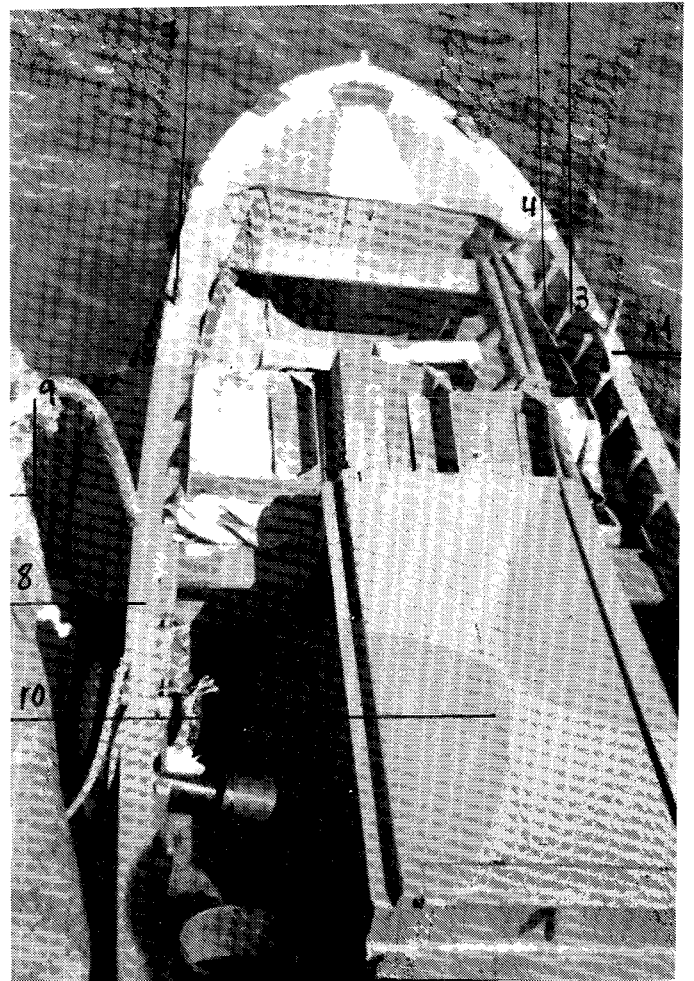
Cosen redes d'abareque, cercu y copos pa preparar los *boliches* de *galdiar*.

Trabayu, el de les *rederes*, sacrificáu, o comu diz Marina mesma, *responsable*. Pa elles son los pexes más frescos que lleguen al muelle: sardines, parroches, chicharrín del cantil, comu agasayu pol so esmigayáu llabor. D'ello fui yo mesma testigu nún de los díes nos que tuve con elles.

Les redes que cosen son: *abareque*, *tresmallu*, *cercu*. Güei paez más corriente l'emplegu de la *volanta* o *volanti-lla*, respetu a la que Marina y Loya tienen llerza. Esta rede ye de nylon, asina que ye abegoso cosela y amás *esquilma* la mar, porque abasa tamién les críes de los pexes. Les *rederes* nun escaecieron entá del so maxín eses redes d'al-

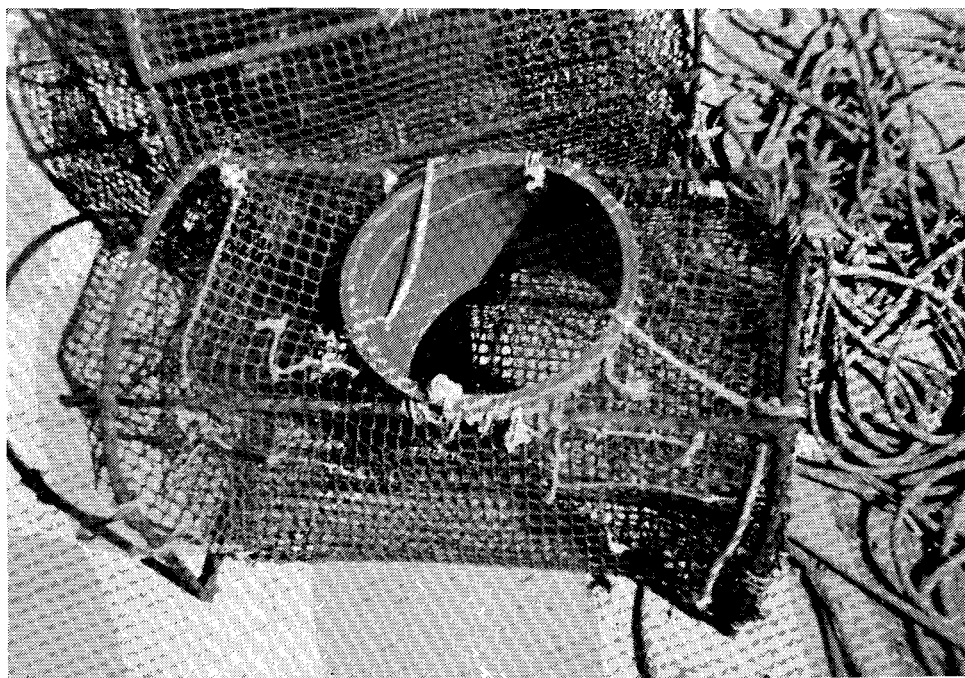
- 1 Forcáu
- 2 Maquinilla
- 2 Mesana
- 1 Tablao
- 3 Trastes
- 4 Cuadernes

- 5 Bomba d'achicar
- 6 Defenses
- 7 Tolete
- 9 Cabos
- 8 Carel
- 10 Guarda calor
- 11 Toletera

- 1 Chalana
- 2 Popa estampa

Dormilón

godón d'enantes, nes que piensen con señaldá. Éstes tenien qu'encascales na caldera qu'entá esiste nel Pósito de Xixón, caldera escaecía por toos, menos por Marina y Loya. Les redes dempués d'encascales cola cascala colingábensse pa que secaren. Pa encascar la rede, emplegábase'l fueu d'un fornu pequeñu que caldiaba l'agua de la caldera; güei, ye un vezu escaeciú.

Tamién equí hai que falar d'otru vezu escaeciú nos traxes d'agua de las marineros. Agora son de plásticu, col *sueste*, *botes d'agua*, pantalón y chaqueta. Enantes yera d'algodón que se tornaba impermeable con capes y capes d'oliu de linaza.

Tamién del *balde* podemos falar con señaldá, preséu más del traxe de los marineros. Yera de madera xunció a mou de barril. Tenía tapa de madera y agarradera. Pesaba muncho y pel iviernu emplegábase de bancu dientru les cases. Güei nun esiste. Dellos baldes puen atopase arrequexaos nos trasteros o yá tán amburaos nel llar.

Otres figures mítiques nesta Cimavilla maraviosa son les *morrongueres* o *sardineras*. La so xera amenorga pali a pali gracies al progresu y al desarrollu.

Andaben peles calles al glayíu de *alái* sardines, pa que les ames de casa baxaren, s'amaciñaren alredu del carru y mercaren les sardines. Ye un vezu'l regatáu con elles, de la mesma forma que les *zabarceres* na Plaza'l Sur de Xixón. El trabayu d'estes muyeres ye abegosu y nun sabemos si ye *arte* o *profesión*, quiciabes seyan les dos pos tenien que ser arteres y tar predispuestes al trabayu.

Enantes llevaben el pescáu'n *paxes*. Los sos preseos yeren esfregaos con sable y estropaxu, asina taben llimpios y frescos.

PESCA D'ALTURA

Nómase d'altura o d'arrastre. Faise'n dos clases d'embarcaciones: *bou* y *parexa*. Esta cabera son dos barcos que faen el mesmu llabor. Lleven patrón de costa, de pesca,

fogoneru y maquinista. Cuandu los dos barcos tán asitiaos, ún d'ellos *llarga l'apareyu*, nuna mesma direción. L'otru collaciú cueyi perbién el *talón*, entós árrriase'l *calamentu* col barcu na mesma marcha, entama la xera d'arrastre que dura de cincú a seis hores. Si too marcha bien vírase'l calamentu. Los dos barcos atraquen al empar; tírase la *sisga* pa recoyer el *calón*. Ün de los barcos col *anteón* cueyi los *talones*, bien al costáu, cola *maquinilla xúnese* al palu con *chicotes*. Entamen a asobir l'apareyu, emplegando l'*estrobu*. Asina averaben la bolsa pexes. Dempués *entruelábenla*.

El *bou* pue faer la xera solu. *Llargaben* pel costáu na playa o'n *cantilonas*. Lleven *compuertes* p'abrir los *calones*. Los pexes yeren separtiaos namás pescalos y munchos d'ellos emplegábensse pal *gabis* de los marineros.

Edificiu perimportante y coñociú'n Xixón ye la *rula*, onde se merca'l pescáu. Adientru, na parte cimera, taben unos balcones pequeñucos con bancos pa los que mercaben. Ca balcón tenía un número nones y pares, faciáse la puxa de viva voz. Agora ye con microfónos y con un reló que ta xunió a dellos timbres que son de caún de los que merquen col so número, cuandu-yos interesa toquen el timbre y el so número sal nuna especie de reló grande. Asina daráse-y el lote puyáu.

VOCABULARIU

ABAREQUE: arte de pesca de baxura. Rede emplegada pa la pesca de sardines grandes. Ta fecha con una malla perfina, un plomu que fai baxar la rede per un llau y los corchos que la fain flotar per otu.

La sardina emburria la rede, quedando asina banzada nella. Los pescadores *alen* el *pañu* y pónense a *despescala*, llabor ná cenciellu pos d'él dependerá l'aspeutu'l pexe. La piesca con *abareque* faise pela nuechi, a la lluz d'una candilexa.

ABOCANAR: dempués de la tronada, el temporal amenorga y el cielu escampa, escláriase.

ACHICAR: el so sen pue asemeyase a enxugar. Ye'l fechu de sacupar l'agua del barcu col *tangarte*.

ADOBADORES: muyeres que cuesen redes. Tamién puen ñomase rederes.

AGUA MALA: mal agüeru.

ALAR: asobir.

AL DEBALU: empobinase'l barcu per un camín desconocíu = *al garete*.

ALIBAMBA: popa del barcu, parte cabera del mesmu.

ALIÑONAR: sistema pa coser la rede ensin facer ñudos. El filu va en forma *zig-zag*. Podría atalantase nel sen de *repasar* la rede, más que nel de cosela.

AL PELLEYU: primer intentu que se fai al entamar la pesca.

APAREYU D'ARRASTRE: redes emplegades na pesca de gran altura. Ñómese *d'arrastre* cuasimente porque van *arrastrando* pela popa dos, tres, seis hores o más. Emplégase na playa y péscase merluza, pescadilla, lenguadinos, salmónetes, según Loya (redera) *pescao menudo*. Tamién apaez cola castellanización «apareju».

ASEO: ye'l momentu nel que'l sol s'anculta. Vien a ser l'atapecida.

BALDE: especie de bolsa o maleta de madera xunío, formando unos redondeles a mou de barril. Tien tapa y munchu pesu. Emplegáu polos marineros pa llevar el plomu o les coses pa xintar. Güei ye un preséu desaparecíu.

BANDA Y COSTAO: los dos llaos de la barca.

BASA: amecía de sable y agua que se fai cuando la mar ta revuelta. Folla.

BIRUSU: foriatu. Presona que vive fuera de Cimavilla. Polo xeneral, dizse que vive'n *Baxovilla*.

BOLICHÁ: muncha cantidá de pexes.

BORRA: amecía de pescao y camarones macucios que se tira a la mar pa «macizala» y asina atrayer los pexes.

BÓU: barcu de dimensiones superiores a la *parexa*. Dedicase a la pesca d'altura, esto ye a la pesca'l bonito.

BOTE: barcu percenciellu a remu. Tien tres bancaes y 17 pies d'eslora. Faciense con madera poco pesao que nun calase.

BRAGADA: llau del *pañu* que los marineros cueyen pa *alalu*.

BRANQUE: tamién ñomáu *proba*, parte delantrera'l barcu.

BURACA: furacu qu'asoleya na rede.

CACHONES: espuma que fain les foles cuando s'alleventen apinaes y españen nel roqueru.

CALAR: xera de pescar.

CALCIU: refuerzu que s'alluga na rede pela parte cimera, per onde'l corchu. Ye más estrenchu que'l *mallón*.

CALUMEN: fondura de la mar. Mídese'n braces; ca braza tien 1,70 m.

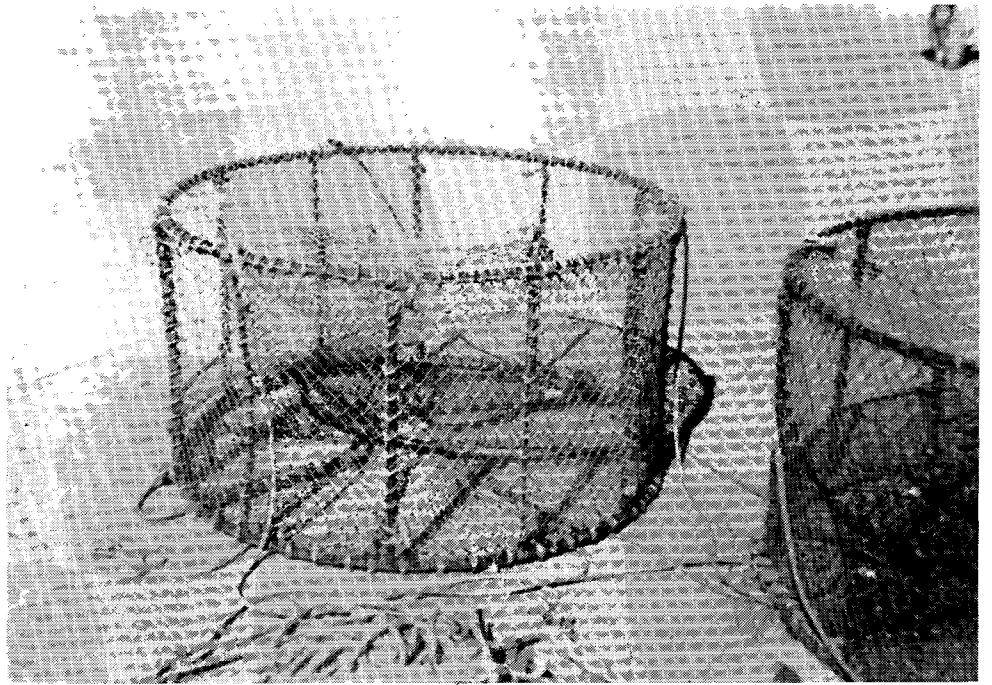
CANTIL: argayaderu que cae sobre la mar verticalmente. Los pexes pescaos equí tienen un sabor perbonu y son perapreciosos. *Chicharrinos del cantil*.

CANTIQUÍN: fastera de la mar na que nun hai muncha agua.

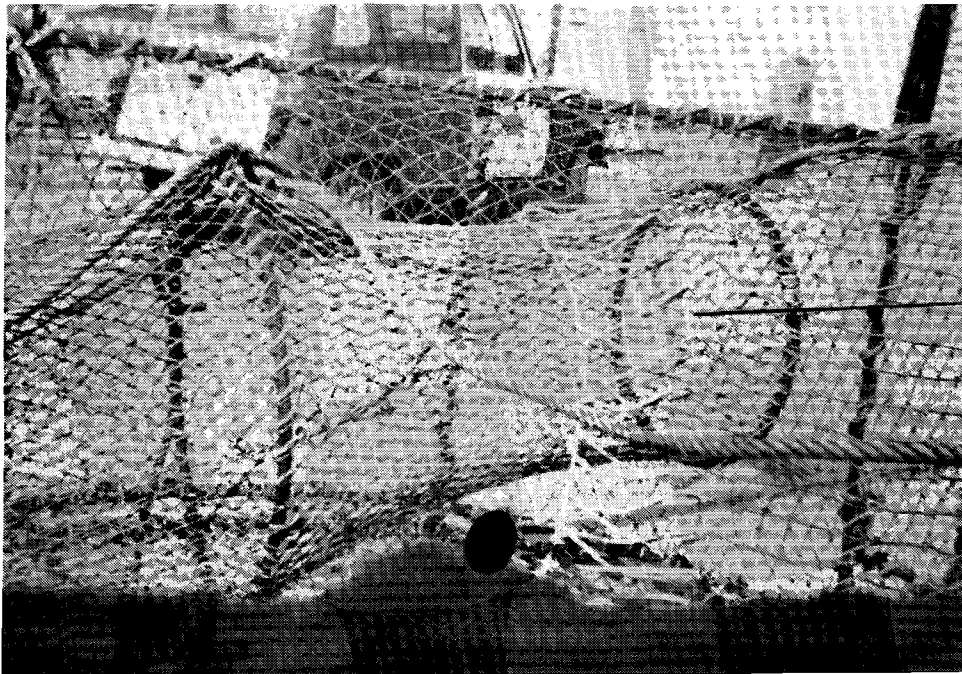
CAREL: pue dáse-y tres ñomes estremos: *carel*, *tapa regala* y *mura*, ye una barandiella fecha'n madera alrededor del barcu, onde va espetada la *toleteru*.

CATALDU: parte de la cuerda que surde con forma redondel, al facer un ñudu marineru.

CERCU: rede grande de 170, 180 ó 200 braces. Tamién se ñoma *galdéu*. Ta formada por: *tires*, *corchu*, *mallón*, *plombu* o *chombu* y la *xareta* que pieslla la rede comu

Ñasa

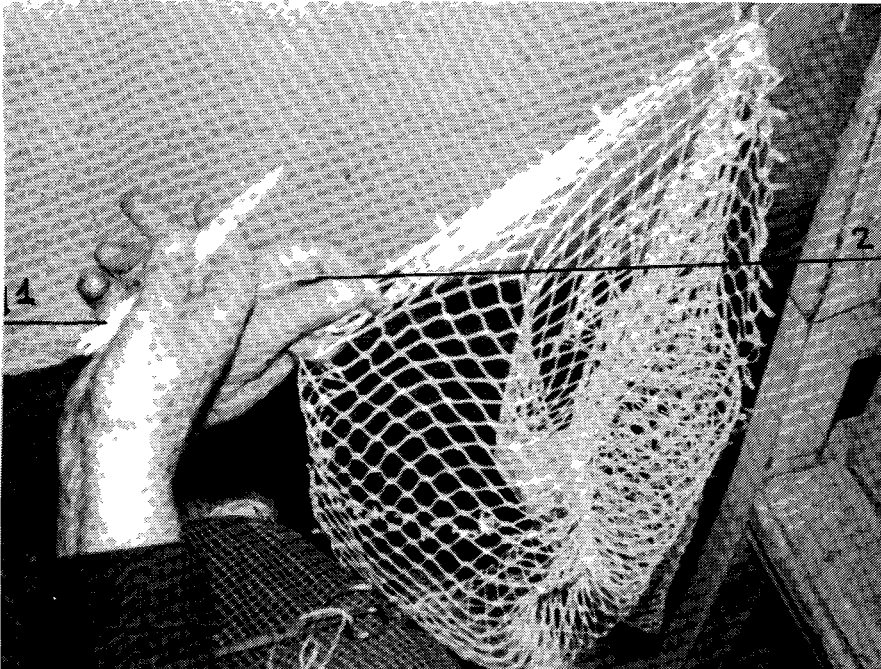
Furacu de la ñasa

Loya

Marina

- 1 Lanzadera
- 2 Torzal

un embudu. El pexe queda prindáu nel corral. Darréu col *truel*, cuéyese y échase nel barcu.

CIAR: remar p'atrás.

CINGAR: remar con un solu remu pela popa.

CORRAL: parte l'apareyu de cercu que ye la primera n'échase a la mar. Tien el texiu más gordu de la rede. Nómase *mallón*.

CUADERNES: rañes de madera a los llaos del barcu, nellos van enxertaos dellos maderos, a estos améstase la *ñasa*. Pente les cuadernes atopámosnos colos *trastes*, allugaos a mou de *trastes* d'una guitarra.

CHALANA O CHALANU: barcu pequeñu que nun tien *quilla*. La *quilla* ye la pieza que va dende la popa a la proba, perbaxu'l barcu, forma la base d'esti y aguanta tola so cadarma.

CHARANGU: palu emplegáu al facer el «corral» p'asobir l'apareyu.

CHARPAZU: resultancia de la cayía de dellos oxetos na mar.

CHICOTE: cabu pequeñu de cuerda.

CHINCHÓN O CHINCHORRU: bote d'andecha pa otros barcos.

CHÓ: ñome dau a los marineros vascos.

CHOMBU: plombu allugáu na parte baxa de la rede, llevándola asina fasta lo más fondero de la mar. Tol plomu xuntu nómase *plomada*.

CHURRA: cantidá d'arrastre del apareyu.

DEFENSES: rodies de goma allugaes nos llaos de la lancha que la safen d'acutiar y emburrones.

DESPESCAR: operación fecha cola sardina *mallao*, esto ye, sardina pescao con *abareque*. La sardina truñe la rede, quedando banzada nella pela tiesta. Perequí cuéyenla y vóltienla, faciéndola dar saltiquinos. La sardina que nun

demalla piérdese. Esti fechu de *despescar* faise con munchu cuidáu, pos d'ella pende l'aspeutu'l pexe y que seya valoratible o non.

DE VISU: pue atalantase nel sen de *nun calar abondu no fondero de les cosas*.

DORMILONES: tipu de ñasa. Nel centru lleva un calderu, per onde entra'l mariscu. Nómase asina porque tán dellos díes nel agua.

EMBAYAR: ye sinónimu d'espantayar. Delles redes son espantibles pa los pexes y *embáyenlos*.

ENCASCAR: tornar la color de la rede cola *cascala* que yera'l tinte emplegáu. Esto faise nuna caldera. La rede yera d'algodón.

ENDOME: coyer el *pañu* por dellos cachos del mesmu.

ENDUXAR: arrecoyer l'apareyu.

ENGUADAR: el so significáu ye'l mesmu de *macizar*, tirar borra a la mar p'atrayer asina los pexes.

ESCACHAR: cuando hai aire abondo que corta la parte cimera de les foles.

ESTAZU: vientu l'Este. Fai un gran perxuiciu pa la navegación, si se ta fora'l cai, ye ñidío qu'hai que tornar a tierra.

ESQUISTU: oliu o petroliu emplegao na embarcación pa los cabos.

ESTIVES: pexes que sobren cuando'l patrón los cuenta o cuando medía la plesca'l dí. Estos pexes yeren pal *rapaz de lancha*, pa que ficiera meyor la so xera.

ESTROBU: cuerda d'espantu con forma redondel qu'amesta'l remu al *tolete*.

FEBRA: tayada'l pexe ensin espina.

FOLIO: matrícula del barcu.

FONDIÁU: cuando'l barcu ta quietu ensin ximelgase.

FORCAU: palu de madera daqué gordu. Enriba d'elli va otu palu del mesmu grosor con forma *v*. Emplégase p'aguantar el remu cuando ésti ta quietu.

GABIS: parte de xinta sin caldu.

GANCHU: preséu emplegáu pa pescar pulpos. Tien un mangu de madera onde s'espeta un fierru que fina nuna especie *u*.

GARRAMPÍN: anzuelos xuníos, amestaos al *chicote*.

GAXARTE: ganchu'n fierru, enmargáu nun palu madera, a mou de garfiu. Emplegáu p'algamar cualisquier cosa, dientru'l barcu.

GOBERNAR: empobinar una lancha pa un llau u otu.

GUARDA CALOR: conxuntu formáu por tol motor del barcu.

GALDIAR: xera de pescar con *borra*, asina péscase la sardina.

GALLEGU: aire que vien de Galicia. Ye calentuzo y llega con muga.

GÓRGOLA: borbuyes que fain los pexes.

LAMPAZU: redes amestaes al *chicote* y a una calamiyera, pa facer una especie d'arrastradera.

LANZADERA: ñómase tamién *aguya d'adobar*. Ye l'aguya emplegada pa coser les redes. El so tamañu ye pergrande. La punta asemeya un triángulu y la so parte cabera ye comu una boca, onde se manga'l filu o *torzal*.

LLARGAR: echar a la mar l'apareyu y les artes de pesca.

MACIZAR: tirar borra a la mar pa que los pexes s'arriemen. Emplégase chicharru macuciao.

MALLÓN: rede más gorda que s'asitia nos estremos del apareyu de *cercu*, pa que nun s'afuraque col pesu'l plumbu y del pescáu.

MAMAYU: anzuelu amestáu a un alambre d'aceru pa que los pexes nun lu xinten na *mcsma* vegada qu'al *merucu*.

MANO: lo cabero del apareyu de *cercu*; queda'n contautu cola lancha.

MAQUINILLA: preséu'n fierru que rodia, emplegáu pa *virar* al *anteón* y arriar l'apareyu.

MAR BAXA: momentu nel que la mar abaxa.

MAR BELLA: cuando la mar ta'n calma, comu un *platu*.

MAREAXE: falar mal daquién o facer un comentariu respetu cualisquier tema.

MERUCU: Llombrija de tierra emplegada comu cebu nel anzuelu.

MESANA: palu de madera asitiáu escontra la popa.

MIÑOS: rede qu'asemeya'l *tresmallu*, magar de malla con más gordor y más abierta. Fecha col filu más gordu. Los pexes que s'apañen con esta rede aseméyase al del *tresmallu*.

MOFU: verdín de la mar. Pelusa de color verde que surge nel roqueru, pol clima llento.

MORRÓN: amarraderu del cai p'amestar los cabos.

MORRONGUERES: vendedores de pescáu con regatáu; tien el mesmu sen que la pallabra zabarcera, cola diferencia qu'éstes vienden coses de la tierra.

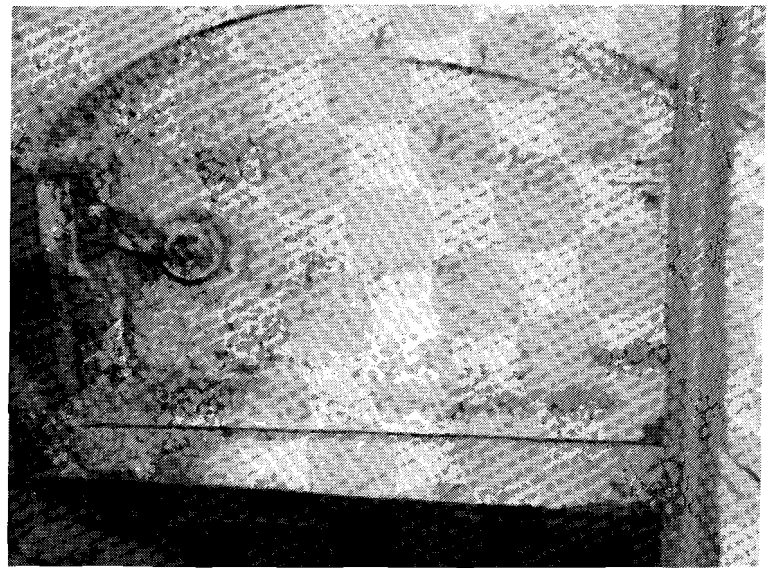
MUERTU: Peñatu grande o calamiyera, emplégase pa fondear.

ÑASA O NASA: redes pa pescar el mariscu: andariques, centollos, bugres, llangostes. Tien forma d'argolla. A los llaos tien dos abertures peles que'l mariscu cola y ellí queda banzaos.

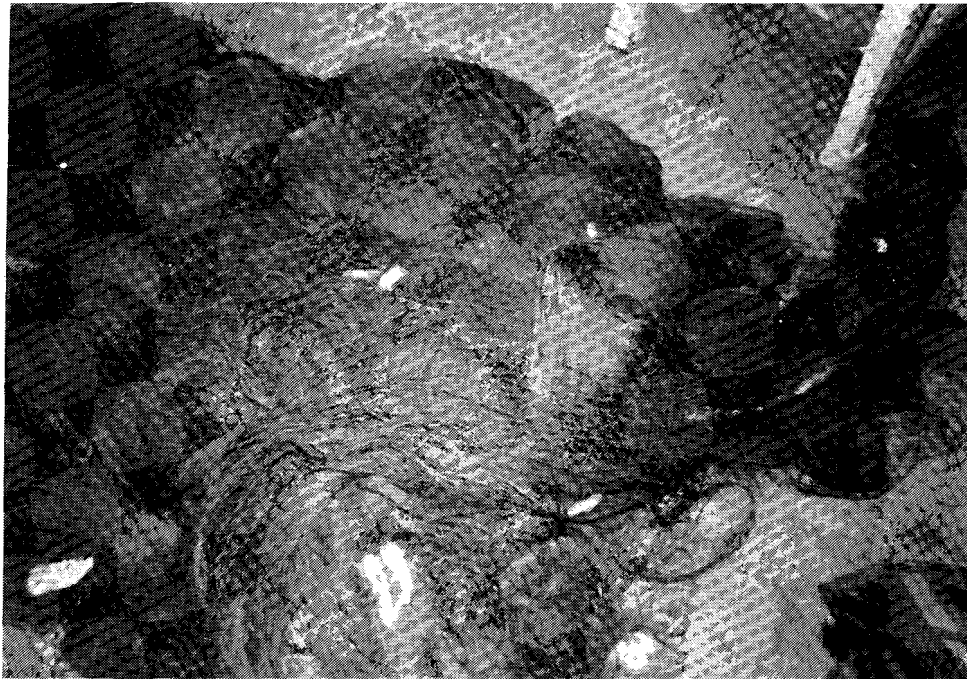
NORDÉS O NORDESTE: aire que sopla del Norte.

Rede d'abareque

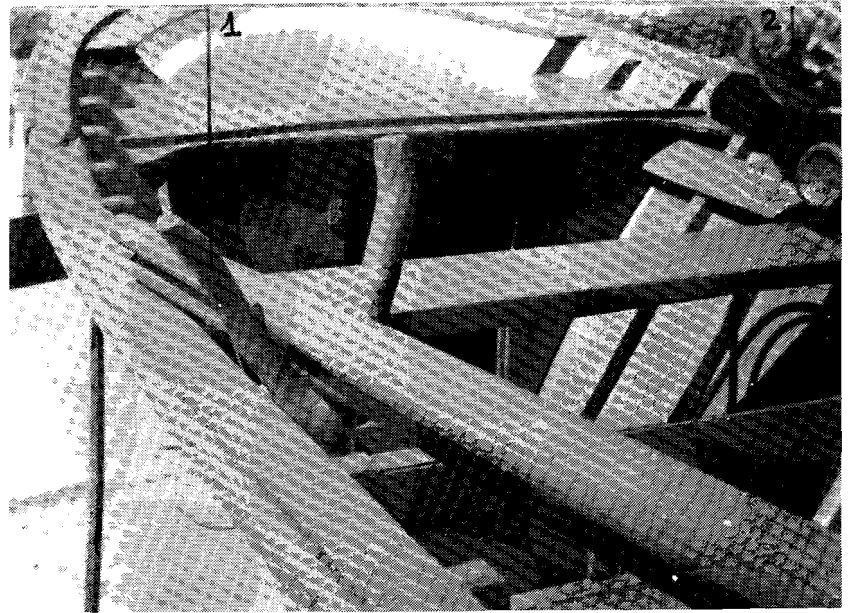
Calderu onde s'ecascaben les redes

Rede de cercu

Parexa

- 1 Forcáu
- 2 Maquinilla

El tiempu ye perbono, pero ye un perxuiciu pa la mar, pos ye un aire con muncha xixa que *pica* l'agua.

NORTIAR: tar a la gueta d'un rumbu na mar. Soplar el vientu Norte.

PALI A PALI: dir con calma, pasín a pasín.

PAÑU: otru mou de ñomar la rede, ñome más emple-gáu'n Cimavilla.

PAREXA: barcu d'un ciertu tamañu, d'ehí que tenga puente y llar. Pue tar dellos díes na mar. Van xuntos dos barcos y caún lleva un cabu d'apareyu.

PAXA: cestu de blima onde los pescadores de caña me-ten los pexes.

PELUDU: tantu por cientu d'una cantidá o tamién la prima que se da al marineru que piesca muncho.

PESCA DE BAXURA: pesca que se fai con lanches a remu, motor o vela; con redes de pocu pesu. Esta pesca empobínase a un llugar metanos la costa, nel pedreru o nel sable.

PIQUERU: marineru de proba.

PLAYOS: ñomatu dau a los que viven en Cimavilla.

POCERA: allugu de los vientos.

POPA ESTAMPA: parte cabera'l barcu. Ye cuadrada, mientres la popa'n xeneral tien forma redondel.

PUNTA REGAZADA: tronada abondo estraña. Nel so entamu, el cielu ta roxu, de secute orbaya; dempués llueve muncho y l'aire ye perfuerte.

QUIÑÓN: parte dixebrada del sueldu de los marineros, ca una d'estes partes dixebraes ye un *quiñón*.

RABA: güévades del bacalao salao, emplegades pa *má-cizar*.

RANCHU: catre dientru'l barcu.

RAPAZ DE LANCHA: yera ñomáu pol patrón y pa pasar l'esamen tenía que llamar a la xente y ser perbón machacón. Espertaba a tolos marineros, llimpiaba'l barcu y xarricaba l'agua. El so llabor asemeya al del guahe na mina.

RAPETA: *sedal con anzuelos*.

REFALFIU: nalar n'abondanza ensin orden ni compás.

RELINGA: cabu con plomos o chombos y corchos pa fondear l'apareyu.

ROTU: furacu de la rede.

RULA: llugar onde se fai la puya'l pescáu. Nella, el pescáu ta dixebrao per especies y grandor.

ROMPIENTE: pedreru nel que los cachones españen. Equí enxamás se pesca.

RONCHEL: fastera fondera y rocosa de la mar.

RONZÓN: nes artes de pesca de *cordelones* y *palangre* son cuerdes a les que se-yos amesten los chicotes. Dempués xúncesen a la boyu. Con esto cuéyese merluza, besugu, meru, etc.

SAFASE: sortir d'un enguedeyu. Na mar pue asemeyase al sen de *desenronchar*.

SALIAR: pasiar en barca.

SALMORIA: agua enllena sal.

SARDINERES: vendedores de pescáu que van d'un llau a otru. Lleven el pescáu nunos carros de madera. El so glayíu ye percoñociu'n Xixón p'atrayer a les muyeres. Esti glayíu yera *alái sardines* nel sen d'asobir. El so emplegu equí ye correutu, porque les sardineras decíenlo pa la xente que taba nes ventanes, asina si queríen sardines tamién qu'asobiles, esto ye *alales*.

SEMBLANTE: aspeutu de la mar. Güeyar el semblante ye lo primero que fai'l marineru enantes d'echase a la mar.

SISGA: cuerda pequeñina, tamién ñomada *fisga*.

SOCAIRE: alverbiu col sen d' *al abellu, al abrigu.*

SUESTE: gorru del traxe d'agua de los marineros. Nun cala l'agua. Ye d'ala estrecha y asobía per delante y cayía y de munchu anchor per detrás.

TANGARTE: calderu de madera emplegáu pa xarricar l'agua'l bote, esto ye p'achicar l'agua.

TARRAFINA: rede ronda con un arcu grande alredu de la mesma. Aseméyase al *truel*, pero munchu más grande. Nel entamu'l llabor, macicen la mar con chicharru macuciao, darréu echen la tarrafa al agua. Los pexes arrecienden la borra y queden asina banzaos na rede.

TERRALES O TERRAL: aires calentuzos del Sur, vienen de tierra.

TOLETE: palu de madera pequeñu al que s'amesta l'estrobu pa cinciar el remu. Ll'évenlu toles barques de remu.

TOLETERA: tabla de madera espetada nel carel. Enriba d'ella ta'l tolete.

TORZAL: filu emplegáu p'adobar les redes. El so grosor será según la numberación. Güei tán tornándolo pol *nylon*.

TRAINERA: barcu de madera con siete *bancaes*. Tien unos 28 pies d'eslora, motor a gasolina. Doce homes formen la so tripulación.

TRASMALLU O TRESMALLU: hai qu'avezase nel emplegu de la palabra tresmallu comu sinónimu de *tres*,

porque ye un apareyu de baxura que tien tres capes de rede, quiciabes d'equí'l so ñome de tresmallu = tres malles.

Les dos malles de fuera miden 30 cms., mientres la capa de dientru ye munchu más fina. Con ella arrecuéyese *pescao fino*.

TRECHAR: tayar.

TROYA: bancu de calamares.

TRUEL: rede pequeñina'n forma conu. Na so parte cimera atopamos un redondel qu'arrodia la rede. A ésti axúntase-y un mangu de madera. Col truel péscase esguila, d'equí que tamién se ñome *esguileru*. Emplégase nel pedreru.

VOLANTES O VOLANTILLES: rede moderna, non emplegada anguaño. Nun ye bien acoyía pente los marineros, porque arrampuña con tolo que s'atopa, dexando la mar ensin peixe dengún. Arrampla con pexes grandes. L'emplegu del tresmallu tórnase pol de la volanta. Con ella péscase enriba la piedra. Ye de nylon puro.

XARABAL: bancu pexes.

XARETA: cuerda que colinga na parte baxa la rede. Va dientru d'unes argolles y pieslla la rede'n forma d'embudu. Esta pallabra apaez cola so castellanización *jareta*.

XIBIONERA: tamién ñomada *potera*. No cimero d'ella tien una cruceta, d'ésta colinguen dellos filus de sedal, caún con un anzuelu. Pesca xibias o calamares.

ZOLANADA: abundanza de pesca. Tamién ñomada *cimblotada*.

